

PIRJO TUOMINEN

Kenraalitar

PIRJO TUOMINEN

Kenraalitar

SUURIRUHTINAANMAA 1

TAMMI

HELSINKI

5. painos

© Pirjo Tuominen ja Tammi 1989

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-04-7021-0

Painettu EU:ssa 2025

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@tammi.fi

I

SILVA

1890

SEISOIN SILVAN ETEISESSÄ ja kuulin, miten keittiössä puhuttiin naisenkieltä.

Se oli pehmoinen kieli, jonka puhuja piti kernaasti nähdä tulkitakseen häntä oikein. Niin tärkeää naisenkielessä olivat eleet, ilmeet ja tunnelma. Puhe tyrskähteli hilpeänä, siihen kuului paljon naurua ja huudahduksia. Naisen kanssa samaa kieltä puhuivat lapset: pojatkin aina siihen saakka, kunnes heitä alettiin kasvattaa miehiksi.

Isän huoneessa puhuttiin miehenkieltä. Se kuulosti tyystin erilaiselta. Sanat soljuivat rauhallisina, määrätietoisina, ne loivat määritelmiä, käsitteitä, logiikkaa.

Kun äiti meni isän huoneeseen, hän vaihtoi kielen miehenkieleksi. Naisenkielen suhteen isä oli kielitaidoton kuten useimmat muutkin täysikasvuiset, täysivaltaiset miehenpuolet.

Minullekin äitini puhui joskus miehenkieltä. Silloin tiesin, että hän joko välitti minulle isän käskyjä tai että hän ei puhunut totta. Miestenkieli kun niin taitavasti kätki vallankäytön, alistamisen ja hyödyntavoittelun eteviin sanamuodostelmiin.

Kuulin äitini puhuvan Njanjan, uskotun palvelijattaremme kanssa. He puhuivat minusta.

– Onhan Junia täysikasvuinen, äiti sanoi puolustellen. Kosketin rintojani. Ne olivat pystyt ja korkeat.

Kuukautiskiertonni oli jo pitkään ollut säännöllinen. Emme olleet äidin kanssa koskaan puhuneet näistä ilmiöistä sanoilla, vaan naisenkielen muilla keinoilla: eleillä, katseilla, merkeillä.

Oli tarkoitus näyttää minut.

Njanjan puheesta tiesin edes sanoja kuulematta, että hän vastusti ajatusta. Äiti piti isän puolia kuten aina.

– Tyttö on silti vielä lapsi, kuulin Njanjan sanovan, – ja mies on yhtä vanha kuin kollegineuvos. Eiväthän he edes tunne toisiaan.

Äitini puhui jälleen, liian hiljaa että olisin erottanut sanat.

– Tietysti kollegineuvos näyttää, jos näyttää, Njanja puheli kirpeästi, – hänellähän on siihen oikeus. Äitihän vain neuvoo. Mutta saisi äitikin neuvoa oikein. Ei kai suoraan lastenhuoneesta tarvitse viedä.

Isän ovi kävi. Puhe keittiössä vaiken. Äitini tuli eteiseen ja näki minut.

– Et kai sinä piileksi täällä kuuntelemassa?

Pudistin päätäni. Olin ulkopuolinen; näyttämiseni ei kuulunut minulle. Ymmärsin sen hyvin. Asiasta puhuttiin ja tohistiin keittiössä, ja isän huoneessa annettiin käskyt. Äiti taipui nöyrästi.

Niin odotettiin minunkin tekevän.

Synnyin kesäkuussa ja sain nimeksi Junia. Myöhemmin opin, että olin nimetty roomalaisen jumalattaren Junon mukaan, hänen joka antoi kesäkuulle nimensä.

Roomalaisen miehen suojaavaa geniusta vastasi naisten auttaja Juno. Kun miehessä pidettiin suojeltavana hänen henkeään ja mieltään, katsoivat kunnan roomalaiset naisen tärkeimmäksi aarteeksi hänen kykynsä tuottaa uutta elämää – ja samalla mielihyvää miehelle.

Lähtökohtani olivat siis hyvät. Kesäkuu loi ihmisten mieliin herttaisen ilmapiirin ja olisi olettanut suojelushenkeni pitävän minusta parempaa huolta. Mutta kukaan ei ollut kai ottanut huomioon – lähinnä siksi että olin vain tyttö – tahtoni taipumattomuutta ja luonteeni uhmakkuutta.

– Kultaseni, älä ole niin itsepäinen, moitti äitini minua alinomaa.

Peilistä minua kohtasivat kasvot, joiden otsa oli päättäväinen ja leuka luja. Silmissä lepäsi tyyni tahto kuin iltarusko lammen peilissä. Keittiössä ja lastenkamarissa tiedettiin, etten sallinut kenenkään tai minkään asettuvan päämäärieni tielle.

Naittamisestani kuiskittiin Silvan ovien takana. Njanjan sanat olivat satuttaneet äitini mieltä, koska kuulin hänen toistavan ne isälle Silvan keväisellä kuistilla. Syyllistyin jälleen salakuunteluun, mutta se oli ainoa tapa tietää, mitä talossa tapahtui.

– Se on pelkkä etu, kuului isäni, kollegineuvos Fredrik Mannerstamin tiukka mielipide. Tyynesti hän jatkoi: – Carl Magnus voi kasvattaa Juniasta itselleen miehluisan vaimon. Tuossa iässä hän on vielä ohjattavissa ja kehitettävissä.

Näin ikkunanraosta äitini nyökkäävän, vaikka ilmeessä viipyikin hienoinen epäily. Olin osoittanut lastenkamarissa tiettyä tavatonta uppiniskaisuutta, mutta isääni

kohtaan olin aina ollut hellä ja nöyrä tytär. Kollegineuvos ei tuntenut lainkaan näitä muita piirteitä minussa.

– Ajattele, rakkaani, mikä loistava liitto näin nuorella iällä, kuulin isäni jatkavan silmäillen uneksuvasti Silvan kartanon kevääseen heräävää maisemaa. Päärakennuksen etelänpuoleisella kuistilla saattoi jo istuskella auringonlaskuun saakka ja katsella, miten Vantaanjoen jää tummui tummumistaan, silmut paisuivat puissa ja kiuru kohosi livertäen taivaan syliin.

Äitini oli pakko nyökätä jälleen myöntävästi. Kenraali-luutnantti Nassaun odotettiin pian kohoavan kenraali Nassauksi. Hän oli päässyt Pietarissa menestyksen huiimaan keinuun, eikä lennolla näyttänyt olevan kattoa. Nyt tämä tuleva kenraali oli iskenyt silmänsä pikkuiseen Junia Mannerstamiin ja halusi kihlata tämän!

– Nassaun kaksi tyttäretä ovat Junian ikätovereita, äitini huomautti. – Luulisi, että noin menestyvä leskimies olisi löytänyt Pietaristakin sopivan puolison. Jos olemme rehellisiä, meidän on myönnettävä, ettei Junia tuo taloon sen paremmin suuria rahoja kuin hienoja sukujuuriakaan. Mutta kohtalo – se on niin arvaamaton! äitini kuiskasi katseen joenuomaa kultaavia pajunkukkia.

– Junian sukujuurissa ei ole mitään vikaa, isäni sanoi tiukasti. – Sitä paitsi Junialla on sellaista mitä ei voi ostaa suurellakaan rahalla eikä elämäkokemuksella. Hän on hyvin nuori ja hänestä kehkeytyy vielä hyvin kaunis nainen. Kokeneet miehet osaavat arvostaa sellaisia ominaisuuksia.

Äitini nyökkäsi.

– Silti minun on myönnettävä, isäni sanoi miettävästi, – että yllätyin kenraalimajuri Nassaun valinnasta. Julia olisi ollut heistä kahdesta sopivampi. Hän on jo kahdenkymmenenhenkinen. Olisin kernaasti nähnyt, että Julia olisi

ensin saanut kunnollisen aseman ja vakiintuneen aviomiehen. Junia täyttää juhannuksena kahdeksantoista. Ikä riittää kyllä hyvin, mutta voin ymmärtää, jos Julia tuntee asemansa kiusalliseksi tämän kihlauksen takia.

Kenraaliluutnantti Nassau oli vierailut Helsingissä kaupunkikodissamme Bulevardin varrella. Oli helmikuu, ja tanssittiin laskiaista. Me talon kolme tytärtä olimme tietenkin kaikki paikalla: Augusta, elokuun tyttö, aviomiehensä kanssa, heinäkuun tyttö Julia, jolle perhe yhä kiihkeämmin haki sopivaa aviomiestä, ja minä, kesäkuun tyttö Junia, jonka tulevaisuutta ei vielä millään tavoin surtu eikä pohdittu. Muistin tanssineeni sydämeni pohjasta nuorten upseerien kanssa tuhlaamatta ajatustakaan mielteliäälle silmäparille, jonka toki huomasin seuraavan minua sivusta.

Kenraaliluutnantti Carl Magnus Nassaun kosinta särkiinkin siksi tyystin koko Mannerstamin perheen kevättrauhan. Olimme äkkiä seurapiirien mielenkiinnon polttopisteessä.

Junia-lapsukainen kihlataisiin. Julia-paran kohtaloa vatvottiin kaupungin ja pitäjän kahvipöydissä. Tilanne oli meille riemastuttava ja kuitenkin kiusallinen.

– Puhuitko Julian puolesta? äiti kysyi huolestuneesti. Alkoi tulla viileää, ja näin äidin kietovan saalin tiukemmin ympärilleen. Hän värisi. Mutta talossa oli vaikeaa käydä luottamuksellisia keskusteluja muualla kuin kuis-tin rauhassa. Keittiössä puuhasi Njanja, ruokasalissa kattoi sisäkkö illallispöytää ja kilahdutteli hopeita ja posliineja. Vain isän huoneessa oli rauhallista. Mutta se ei ollut puolueeton maaperä, vaan perheen huoneenhallituksen keskus, tuomioiden lukupaikka ja vastaväitteet hiljentävä pyhäkkö. Siksi äiti keskusteli mieluummin kuistilla. Illan

kosteus oli kuitenkin pahaksi isän heikoille keuhkoille, ja äiti alistui. Vanhempani nousivat siirtyäkseen sisälle. Pakenin piilostani.

Saatoin uskoa isäni puhuneen Julian puolesta, mutta Nassau oli ilmeisesti tullut siihen tulokseen, että hän halusi minut. Isän käytöksestä saatoin vaivatta lukea, että Nassau myös saisi mitä halusi. Kenraalitar! Sellaista ei Fredrik Mannerstam voisi mitenkään vastustaa.

Hänen tyttärensä olisi kenraalitar alle kahdenkymmenen iässä!

Istuin salonkiin ikivanhan homeelta haiskahtavan tafelipianon ääreen ja tapailin sen epävireisiä säveliä. Yritin pohtia, miksi Nassau halusi minut eikä Juliaa. Se imarteli mieltäni. Olin potenut aina huonommuutta sisareni rinnalla. Julia oli kaunis, mutta hänessä oli ehkä liiaksi kylmyyttä ja kopeutta, joka ei houkutellut epävarmoja nuorukaisia eikä viehättänyt vanhenevia herroja. Löin riitasoinnun toisensa jälkeen. Miten petollinen olikaan naisen ulkonäkö! Viileän kuorensa suojassa Julia oli hyvin naisellinen, pyöreän viattomuuteni turvissa minä puolestani tiesin olevani itsepäinen paholainen. Mutta saivatpa miehet mitä ansaitsivat, kun eivät osanneet tarkemmalla silmällä katsoa. Miehethän tuijottivat silmänsä sokeiksi naisellisuuden harhoihin.

Augusta oli meistä ainoa, jolle oli annettu sopivasti kaikkea. Hän oli sievä mutta ei turhan kaunis, hyväpäinen mutta ei kiusallisen älykäs, hellä mutta ei sentimentaalinen. Hän oli lämmin ja tasapainoinen ihminen, jonka kanssa kaikkien oli hyvä ja helppo elää. Vain Augusta oli äitimme kaltainen: kelpo vaimo, hyvä emäntä, rakastettu kodin sielu. Meille kahdelle muulle oli anteja jaettu kovin epätasaisesti.

Rakastin äitiäni suuresti. Me kaikki tyttäret rakastimme häntä. Juliakin, joka ei kuitenkaan näyttänyt sitä ulospäin. Niin kiihkeästi kuin Julia kaipasikin hellyyttä ja ihailua, ei hän osannut osoittaa tunteitaan. Julia on meistä eniten isän kaltainen: kaunispiirteinen ja kolea. Hän ei vain voinut käskeä meitä muita rakastamaan ja kunnioittamaan itseään kuten isä vaan joutui käyttämään muita keinoja.

Isä ei ollut milloinkaan kunnolla koskettanut meitä lapsia. Hänen kätensä ojentui korkeintaan silittämään päätä tai taputtamaan poskea, mutta hän ei ottanut meitä koskaan syliin, puhumattakaan siitä, että olisi suukotellut meitä. Hänen kätensä nousi kyllä lyöntiin, ja varsinkin pojat saivat maistaa sen ankaruutta. Vain naiset koskettivat meitä: äiti, Njanja joka oli ollut luonamme ikuisesti, lapsentytöt, keittiön väki ja muu palveluskunta. Naiset koskettivat meitä luontevasti, naisen syli oli hellä, lämmin ja turvallinen.

Kukaan mies ei ollut koskettanut minua oikeastaan muuten kuin tanssiessa. Isän pukukin oli kova ja luotaantyöntävä, naisten puvut olivat pehmeitä ja sileitä. Isän käsi oli luinen ja tuotti kipua, naisten kädet olivat keveät ja ystävälliset silloinkin kun ne olivat työn karheuttamia.

Olin usein kiihkeästi kaivannut isän hyväilyä. Kun olin aivan pieni, en tiennyt parempaa kuin istua miehen käsi-varrella, korkealla kaiken yläpuolella. Mutta isä ei ottanut minua syliinsä. Sen sijaan Sergei-setä teki aina niin, kunhan tuli Louisa-tädin kanssa Pietarista Silvan kartanoon tai Bulevardin varrella sijaitsevaan kaupunkiasuntoomme. Hän tuli ja nosti minut ylös, ylös, kattoon saakka ja minä kiljuin riemusta. Mutta isä oli muukalainen kodissamme, jonkinlainen ihmiseksi muuttunut kotialttari, jota palveltiin ja palvottiin ja jonka vihaa peläten kavahdettiin.

Piti olla kiltti ja hyvä. Se merkitsi sitä, että totteli vahvempiaan. Hyvä poika valitsi napolisematta isänsä toivoman uran. Hyvä tytär taipui vanhempiensa avioliittosuunnitelmiin. Kunnan vaimo nöyrtyi miehen ja suvun tarpeiden mukaan. Vaieten kannetut taakat olivat naisen ylpeyden aihe.

Äidin oli helppoa herättää minussa toiveita ja unelmia, jotka viisaasti taivuttivat lapsenmieleni tälle liitolle otollisiksi. Minullahan oli jo ruusuiset kokemukseni elämästä Pietarissa. Niitä piti vain sopivasti täydentää.

Äitini sisaret olivat kumpikin naimisissa ja asuivat Pietarissa. Olin viettänyt siellä edellisen joulun tienoon ja saanut pääni täyteen toiveunia elämästä suuressa kaupungissa vilkkaan seuraelämän keskellä. Vendla-täti oli aikanaan nainut nuoren upseerin, kun taas Louisa-täti oli kihlautunut panimonomistajan kanssa. Äidinisä Hannibal Motta oli kauppiaan tarkalla vainulla havainnut tämän liiton taloudellisesti vankaksi, vaikkakin sukuun tulleet upseeripiirit nyrpistivät hieman halveksivasti hienopiirteisiä neniään oluentuoksuisille rahoille. Sergeistä tuli aikaa myöten suvun nuorison suursuosikki, ja minulle hän oli malliesimerkki suurenmoisesta aviopuolisosta ja isästä.

Panimonomistaja Sergei Ackerman oli venäläinen vain äitinsä kautta, isä oli vanhaa saksalaista kauppiassukua. Louisa-tädin ja Sergei-sedän upeassa pietarilaiskodissa vallitsi sopusointu ja ilo. Pappa Motta oli ollut oikeassa: panimorahat toivat huolettoman, mukavan elämän. Suvun nyrpeily oli turhaa. Pelkkä vilkaisu Sergei-sedän taidekokoelmiin riitti todistamaan, ettei setä ollut pelkkä rahankerääjä, vaan myös herkkä, tunteikas ihminen.

Sergei-setä oli täyttänyt kodin seinät uudella venäläisellä maalaustaiteella, jota monet pitivät ikävänä ja

rumana, esittihän se kansan arkea sellaisena kuin se oli. Minun silmissäni taulut olivat todellisen elämän heijastumia, enkä voinut ymmärtää, mitä rumaa olisi ollut siinä kuhinassa, joka ympäröi meitä Pietarin kaduilla. Saatoin katsella noita tauluja uupumatta ja löytää niistä aina jotakin uutta: pienen yksityiskohdan tai uuden kulman valaistuksen vaihdellessa suurissa huoneissa. Joskus pelkkä mielialani sai minut näkemään taulun erilaisena.

Louisa-tädin kodissa vietetty elämä ja kaikki ne juhlat, joihin tätieni kanssa vuodenvaihteen aikana jouduin, saivat pääni pyörälle. Silvan hiljaisen syksyn jälkeen elin ihmemaassa. Värit, tuoksut, äänet syöksivät vaiteliaaseen maailmaani, kuumensivat aistini ja saivat minut janoamaan lisää. Kuin huumattuna kuljin keisarikunnan sydämessä lähellä valtaa, jonka katsottiin tulevan suoraan tai vaasta. Louisa-täti, jolle kohtalo oli suonut pelkkiä poikia – kolme kappaletta oli elossa – ihastui minuun ja sommitelti minulle uusia pukuja ja kampauksia kuin nukelle, joka oli hauska viedä ulos näytteille. Sergei-setä vei sydämeni joviaalilla, hellällä olemuksellaan.

Kun äiti alkoi muutamaa kuukautta myöhemmin puhua minulle Carl Magnus Nassaun orastaneesta mielenkiinnosta minua kohtaan, liitin hänet ajatuksissani Sergei-setään. Nassau oli suunnilleen samanikäinen kuin Sergei-setä ja kuvittelin hänet samanlaiseksi anteliaaksi elämäniloiseksi setähahmoksi, joka palvoisi minua yhtä hullaantuneesti kuin Sergei Louisaa. Minusta tulisi suuren kodin valtiatar yhdellä taikauskulla, pääsisin heti suoraan sisälle suureen maailmaan, ovet aukenisivat minulle korkeisiin piireihin. Äiti osasi maalata kaiken kovin houkuttelevaksi.

Äiti ei maininnut, että samalla myös hän ja isä pääsisivät nauttimaan Pietarin mahdollisuuksista. Kenraalimajuri Nassauilla oli suhteita ja sukujuuria korkea-arvoisissa vanhoissa balttilaisissa ja venäläisissä piireissä, ja hänen kuiskittiin olevan hyvissä kirjoissa tsaarin hovissa saakka.

Ymmärsin hyvin isääni. Hänestä oli kasvatettu upseeri, koska se oli ollut hänen köyhtyneen isänsä ainoa mahdollisuus. Aatelisilla ja upseereilla oli etuoikeus kouluttaa poikansa ilmaiseksi sotilasuralle, ja vaikka poikaa olisikin enemmän viehättänyt juridiikka, hänellä ei ollut vaihtoehtoja. Syistä, joita en tarkasti tiennyt, hän oli jättänyt uransa varhain, ollut jonkin aikaa virkamiehenä saaden kollegineuvoksen arvon ja vetäytynyt lopulta viljelemään Silvan tilaa Helsingin pitäjään. Silva oli vanha sukukartano, mutta ei järin suuri eikä tuottoisa. Toimeentulomme oli niukkaa, sen me tyttäretkin tiesimme, vaikka meiltä kätettiin useimmat elämän tosiasiat. Silvassa jouduttiin tinkimään paljosta. Rahaa yksinkertaisesti oli liian vähän.

Ajatus tulevasta kodistani Pietarissa kangasteli siksi houkuttelevana meidän kaikkien mielissä. Elin haavemaailmassa ja näin itseni emännöimässä täsmälleen Ackermanien kodin kaltaisessa talossa. Haaveissani seisoin jo suurten peilien keskellä kynttilöiden loisteessa ja otin ylväänä vastaan vieraitani; tanssin aamuun saakka kristallikruunujen alla viulujen soidessa huumaavasti. Ylläni oli pehmeästi kahiseva silkkipuku, jonka helma keinui kevyenä kuin unelma ympärilläni. Jossain taustalla hymyili kenraali Nassau Sergei-sedän elävänä kopiona ymmärtäväisesti ja ystävällisesti, ylpeänä minusta, heleästä nuorikostaan. Mitentä kauas jo jäikään ajatuksissani Silvan arki, ikuinen pula rahasta, toiveet ja unelmat paremmasta huomisesta...

Vanhempieni elämä oli ollut murskaantuneiden toiveiden hautausmaa. Niin paljon oli jäänyt täyttymättä kuten usein jää ihmisillä, joilla on herkkyyttä ja mielikuvitusta mutta joilta joko puuttuu kykyä ja tarmoa tai joiden tielle elämä yksinkertaisesti kasaa ylipääsemättömiä esteitä.

Minun naittamiseni myötä voitiin kuitenkin kaikki vielä korjata. Isäni ei enää tarvitsisi katkeroituneena hautautua yksinäiseen Silvaan. Äidin ikuiset rahahuolet kuuluisivat menneisyyteen. Sitä paitsi avaisin ovet piireihin myös Julialle ja veljilleni.

Sellaista tarjousta ei kerta kaikkiaan voinut vastustaa.

AAMUPOSTIN MUKANA ISÄLLE saapui muhkea kirje, jossa kenraaliluutnantti Nassau ilmoitti saapuvansa Silvaan tulevan viikon keskiviikkona.

Äitini ihastui ja kauhistui. Kirje oli ollut matkalla niin kauan, että todettiin kohtalokkaan päivän olevan jo huomenissa.

Silvassa alkoi raivokas siivoaminen ja leipominen. Isä vetäytyi turvaan huoneeseensa, kun naisväki kiillotti, tomutti ja paistoi. Äiti ei osannut päättää, pitikö minun levätä ja kaunistautua ollakseni mahdollisimman edustava vai pitikö minun esimerkiksi leipoa osoittaakseni naisellisia taitojani.

– Se mies tuskin huomaa, vaikka talo olisi tomun peitossa, isäni murahteli kuunnellessaan matonpiiskaajien rytmikästä ääntä. – Rauhoitu, Helena. Tuskin hän myöskään tulee tänne vain tutkimaan, osaako Junia leipoa ja keittää. Pietarissa tytön ei tarvitse sen paremmin tarttua mattopiiskaan kuin kauhaankaan.

Äiti onnistui kuitenkin levittämään koko kartanoon hermostuneen odotuksen. Se tarttui minuunkin, ja vaikka tähän saakka olin itsetyytyväisenä odotellut lopullista ko-sintaa, aloin pelätä seuraavaa aamua.

Unen läpi oli aivoihini jo tullut tieto, että Carl Magnus Nassau tulisi tänään taloon. Silvassa päätettäisiin kenties kihlauksesta. Oloni oli lämmin, miltei hikinen untuvapeitteen alla. Sysäsin sen syrjään ja lepäsin vuoteessa suorana kuin kynttilä. Valkoinen yöpaita peitti häveliäästi vartaloni kaulakuopasta varpasiin. Tunnustelin oudoksuen vartaloani, vahvoja käsivarsiani, rintojen kimmoisia palloja. Vatsan kaari tuntui pehmeältä, lanteet pyöristyivät täyteläisinä ja reidet kohottivat yöpaitaan kaksi kaunismuotoista kumpareta. Ihoni värähteli kosketuksen alla, tunsin sen kiristävän nännien ympärillä. Terve nuori ruumiini ikävöi jotain, mille minulla ei ollut nimeä. Mutta tietoisuus tulevasta kihlauksesta liittyi tuohon kaipuuseen. Uteliaana tein kysymyksiä, joihin minulla itselläni ei ollut vastausta.

Yritin kysyä äidiltä, kun hän tuli pukemaan minua ja kampaamaan hiuksiani. Istuin kampauspöytäni jakkaralla ja katselin peilin himmeästä hopeasta äitini hymyileviä salaperäisiä kasvoja. Äiti oli tyytyväinen minuun, tiesin sen kysymättäkin. Hänen kätensä olivat hellät ja hyväilevät.

– Äiti, minua jännittää, kuiskasin.

Äidin hymy syveni ja hän hymähti kevyesti. Kädet tanssivat kuin linnut kesyttäen itsepäisiä hiuksiani.

– Ei ole syytä huoleen, kultaseni, hän sanoi. – Isä on jo sopinut miltei kaikesta Carl Magnuksen kanssa.

Äiti sanoi ”Carl Magnus”, tuttavallisesti, ikään kuin kenraaliluutnantti olisi jo ollut perheenjäsen. Käännyin jakkaralla ja kätkin kasvoni äidin hameeseen kuin lapsi.

– Voi älä, kultaseni, turmelet kampauksesi! Äiti työnsi minua hellävaroen pois ja käänsi kasvoni peiliä kohti. Näin vaalean hiuspaljouden, punervat posket ja kirkkaat

ruskeat silmät jotka olivat juuri tulvahtamaisillaan täyteen kyyneliä.

– Minuakin pelotti, kun tulin ensi kerran Silvaan tapamaan isäsi vanhempia, äiti tunnusti.

– Mutta se oli eri asia, puuskahdin. – Isä oli miltei saman ikäinen kuin Äiti. Te tunsitte toisenne. Te olitte leikkineet yhdessä, käyneet tanssitunneillakin yhdessä. Mutta minä en tunne kenraalimajuri Nassauta. Minä...

En osannut sanoa mitä ajattelin. Liian monet ajatukset pyörivät hurjasti päässäni. En ollut kouliintunut järjestelmään mietteitäni enkä hallitsemaan tunnelmia, jotka vyöryivät aaltona lävitseni.

– Kultaseni, sinä opit tuntemaan hänet hetkessä. Hän on hyvä ihminen. Kunnan mies. Tästä tulee hyvä liitto. Pääset Pietariin, saat valmiin komean kodin, kätesi ovat pian niin täynnä, ettei sinulle jää turhaa aikaa ajatteluun, äiti sanoi ja kiinnitti viimeiset kiharat päälaelleeni näppärillä sormillaan. Tyytyväisenä hän katsoi työnsä tulosta ja nyökäytti hyväksyvästi. – Sinulla on kaunis iho, lapsikulta, ja runsaasti tukkaa. Tulet olemaan niistä vielä kiitollinen.

– Aikaa ajatteluun! toistin miltei huutaen, enkä katsonut peilikuvaani vaan äitini silmiä jatkaen kiihkoa täynnä: – Oletko tosissasi? Että on hyvä, ettei minulla ole aikaa ajatella?

Äiti nyökkäsi vakavana. – Se on usein hyvä asia naiselle.

Siristin silmiäni tavoittaakseni äitini katseen, mutta hän oli laskenut silmäluomet alas kuin väistääkseen kysymystäni.

– Tulet näkemään, mitä on naisen elämä, äitini sanoi hiljaa, ja hänen vastauksensa pohjalla oli sitä rehellisyyttä, johon olin tottunut hänessä luottamaan. Mutta noiden sanojen pohjalla oli myös surumielistä alistumista. Olimme

tulleet sille rajalle, jossa äidin ja tyttären suhde oli muuttumassa kahden naisen suhteeksi. Mutta emme olleet vielä perillä. Vielä oli vaikenemisen aika.

Niinpä äitini ei tuona aamuna puhunutkaan minulle naisten luottamuksellista, vivahteikasta kieltä vaan siirtyi isän kieleen. Hän sanoi: – Kaikki käy hyvin, ole levollinen, Carl Magnus on miehekäs kunnon mies. Elämästäsi hänen rinnallaan tulee kyllä onnellinen.

Halusin uskoa häntä.

Tavoilleni uskollisena kurkin salaa ikkunasta, kun kenraaliluutnantin vaunut pysähtyivät Silvan portaiden eteen. Ne olivat hyvin kuraiset kuten hevonenkin. Matka Helsingistä Silvaan oli kestänyt kauan, eikä keväisissä Helsingin pitäjän teissä ollut kehumista. Pettymyksekseni näin vain vilauksen hatun alta paljastuvaa kaljuuntuvaa päälakea sekä univormun peittämän leveän selän.

Äiti ja isä joivat kenraaliluutnantin seurassa aamupäiväkahvia salongissa. Seisoin yläkerran porrastasanteella. Vahvan kahvin tuoksu tunkeutui sieraimiini. Kahvikuppien kilinään sekoittui äidin pehmeä jutustelu, isän harvat painokkaat lauseet sekä vieraan kuuluva, käskemään tottunut ääni. Nassau puhui vanhempieni kanssa saksaa. Ymmärsin äkkiä, että tulisin omassa kodissani puhumaan vierasta kieltä. Se tuntui vastenmieliseltä.

Äidin ääni vaikutti ihastuneelta ja tyytyväiseltä. Siinä oli miellyttämisen tunnelmaa. Isän puheesta ei voinut päätellä hänen mielialaansa; hän keskusteli aina tasaisesti ja kuivakkaasti. Sivullisen olisi ollut vaikea ymmärtää, että Fredrik Mannerstam keskusteli lemmikkityttärensä elämän tärkeimmästä ratkaisusta.

Vihdoin äidin ääni kutsui minua salin ovelta. Hän tiesi minun seisovan odottamassa portaiden yläpäässä. Laskeuduin hitaasti portaita ja astuin epäröiden saliin. Äkkiä näin kuvani korkeasta trymoo-peilistä. Näytin vieraalta ja hyvin aikuiselta. Hetkessä ymmärsin paljon enemmän kuin oli suotavaa. Näin korkeapovisen nuoren naisen, joka oli vielä tyttömäisen viaton mutta jo täynnä kypsän naisellisuuden houkuttelevaa lupautta. Äitini katseli minua tyytyväisenä kuin pikkutyttö, joka on onnistunut käärimään lahjan houkuttelevaan kääreeseen. Äidissä oli kätkeytyneenä pappi Mottan viileä liikemiesäly: hän tiesi mitä Nassau haki. Mutta hän ei olisi ikimaailmassa tunnustanut edes itselleen, miksi hän oli valinnut minulle juuri tämän pehmeästi laskeutuvan vedenvärisen puvun ja kammannut vaalean hiusmassani päälle pehmeäksi kutsuvaksi ryöpyksi.

Menin vieraamme eteen ja katsoin häntä suoraan silmiin.

– Tervetuloa Silvaan, kenraaliluutnantti Nassau, sanoin saksan kielelläni, joka olisi voinut olla parempikin.

Nassau poimi käteni ja päästämättä katsettani hän suuteli kättäni mutisten ranskalaisia kohteliaisuuksia. Ilokseni hän vaikutti hämmentyneemmältä kuin minä.

Isäni viittasi matalaa pikkutuolia kohti. Istuuduin kuuliaisesti. Nassaun silmät olivat liimautuneet kaula-aukkooni, jonka anteliaista uumenista rintani uhmakkaasti kohosivat. Näin isän kulmakarvojen lennähtävän kaariksi, ja minua alkoi naurattaa. Punehtuneena painoin katseeni. Ensimmäistä kertaa elämäni aikana katselin vanhempiani kuin vieraita. Näin heidät epävarmoina, täynnä miellyttämisen halua ja kiihkeitä toiveita kohota yhteiskunnallisessa asemassaan minun kauttani. Mutta toisaalta heitä

LUMOAVA HISTORIALLINEN ROMAANI TSAARINAJALTA

Junia Mannerstamin mielipidettä ei kysytä, kun hänet naitetaan keski-ikäiselle pietarilaiselle kenraalille Carl Magnus Nassaulle.

Vasta kahdeksantoistavuotias Junia yrittää urheasti sopeutua paitsi avioliittoonsa leskimiehen kanssa myös keisarillisen Pietarin kiihkeään elämänmenoon. Se ei ole Helsingin pitäjässä varttuneelle Junialle helppoa, mutta vielä vaikeammaksi se käy, kun uudet ajatukset ja uusi, nuori rakkaus sytyttävät roihuavan liekin hänen sydämeensä.

Alun perin vuonna 1989 julkaistu *Kenraalitar* kuljettaa lukijansa Suomen kartanoista Pietarin loiston ja kurjuuden keskelle.

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-7021-0